

Exam. Code : 103206

Subject Code : 1231

B.A./B.Sc. 6th Semester

MUSIC (Vocal)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—50

Note :— Total **Eight** questions are given in this question paper.

1st question will consist of **ten** objective type questions which will be compulsory to all carrying **1** mark each. The candidate is asked to attempt **five** questions in all.

1. (1) What do you mean by 'RAAG MALIKA ? 1
- (2) What do you mean by 'RAAG' ? 1
- (3) Which are the KOMAL swaras of Jaunpuri Raag ? 1
- (4) Dhamar Taal is related to which singing style (Gayan Shaili) ? 1
- (5) Sumati Mutatkar was related with which Gharana ? 1
- (6) What do you mean by 'Ras' in Indian Music ? 1
- (7) Which are the Gharanas that are well known in the Khyal Gayan of Hindustani Music ? Write any two of their names. 1
- (8) What is the singing time of Raag Bhageshwari ? 1
- (9) How many Taalis are there in Jhumra Taal ? 1
- (10) What are the steps taken by our Govt. to popularise Classical Music after Independence ? Write any two steps. 1
2. Historical development of Indian Music during modern period. 10
3. Write notation with Ekgun, Dugun and Chogun from Taal 'Jhumra'. 10

4. Write about Sthai-Antara with two Tanas of Slow Bada Khayal or Fast Chhota Khayal of Raag Kalavati or Jaunpuri. 10
5. Role of devotional Music in Human Life. 10
6. Write an essay on Music and Literature. 10
7. Write down the biographical sketch and contribution of 'Ustad Fayyaz Khan'. 10
8. Contribution of 'Guru Gobind Singh Ji' towards Indian Classical Music. 10

(Punjabi Version)

ਨੋਟ:- ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਇੱਕ ਵਿੱਚ 1-1 ਨੰਬਰ ਦੇ ਦੱਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ। ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 8 ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣਦੇ ਹੋਏ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਰ ਕਰੋ। ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਉ।

1. (1) ਰਾਗ ਮਲਿਕਾ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? 1
- (2) ਰਾਗ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? 1
- (3) ਜੌਨਪੁਰੀ ਰਾਗ ਦੇ ਕੌਮਲ ਸਵਰ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹਨ ? 1
- (4) ਧਮਾਰ ਤਾਲ ਕਿਸ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ? 1
- (5) ਸੁਮਤੀ ਮੁਟਾਟਕਰ ਕਿਸ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ ? 1
- (6) ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਰਸ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? 1
- (7) ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖਿਆਲ ਗਾਇਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਘਰਾਣੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਹੇ ਹਨ ? ਕਿਸੇ ਦੋ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ। 1
- (8) ਰਾਗ ਬਾਗੋਸ਼ਵਰੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਸਮਾਂ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ? 1

- (9) ਝੁਮਰਾ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤਾਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ? 1
- (10) ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ? ਕੋਈ ਦੋ ਕੰਮ ਲਿਖੋ। 1
2. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 10
3. ਝੁਮਰਾ ਤਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਣ, ਦੋਗੁਣ ਅਤੇ ਚੌਗੁਣ ਵਿੱਚ ਲਿੱਪੀਬੱਧ ਕਰਕੇ ਲਿਖੋ। 10
4. ਕਲਾਵਤੀ ਰਾਗ ਜਾਂ ਜੌਨਪੁਰੀ ਰਾਗ ਦਾ ਮੱਠਾ ਵੱਡਾ ਖਿਆਲ ਜਾਂ ਤੇਜ ਛੋਟਾ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ-ਅੰਤਰਾ ਦੇ ਤਾਨਾਂ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ। 10
5. ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ ? 10
6. ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ 'ਤੇ ਲੇਖ ਲਿਖੋ। 10
7. ਉਸਤਾਦ 'ਫਿਯਾਜ਼ ਖਾਂ' ਦੇ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 10
8. ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 10

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਪ੍ਰਸ਼ਨਪੱਤਰ ਮੈਂ ਕੁਲ ਆਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿਏ ਗਏ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਮੈਂ 1-1 ਨੰਬਰ ਕੇ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿਏ ਗਏ ਹੈਂ, ਜੋ ਅਨਿਵਾਰਯ ਕਰਨੇ ਹੋਂਗੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਯਾ 2 ਸੇ 8 ਮੈਂ ਸੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਂ ਕੇ ਉਤਰ ਦੇਂ। ਕੁਲ ਪਾੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਂ ਕੇ ਉਤਰ ਦੇਨੇ ਹੋਂਗੇ।

1. (1) ਰਾਗ ਮਲਿਕਾ ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ ? 1
- (2) ਰਾਗ ਸ਼ਬਦ ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ ? 1
- (3) ਜੌਨਪੁਰੀ ਰਾਗ ਮੈਂ ਕੋਸਲ ਸੁਰ ਕੌਨਸੇ ਹੈਂ ? 1

- (4) धमार ताल किस गायन शैली से संबंधित है। 1
- (5) सुमति मुटाटकर किस घराने से संबंधित था ? 1
- (6) भारतीय संगीत में 'रस' से आप क्या समझते हैं ? 1
- (7) हिन्दुस्तानी संगीत के ख्याल गायन में कौनसे घराने प्रसिद्ध रहे हैं ? किन्हीं दो के नाम लिखें। 1
- (8) राग बागेशवरी किस समय गाया जाता है ? 1
- (9) झुमरा ताल में कितनी तालियाँ होती हैं ? 1
- (10) आज़ादी के बाद हमारी सरकार ने भारतीय संगीत को लोकप्रिय बनाने के लिए क्या कार्य किए हैं ? किन्हीं दो कार्य को लिखें। 1
2. भारतीय संगीत के आधुनिक युग के इतिहास पर लिखें। 10
3. झुमरा ताल को एकगुन, दोगुन और चौगुन में लिपीबद्ध करें। 10
4. कलावती राग अथवा जौनपुरी राग का धीमा बड़ा ख्याल अथवा तेज छोटा ख्याल को दो तानों सहित स्थाई-अन्तरा में लिखिए। 10
5. अध्यात्मिक संगीत का मनुष्य के जीवन में क्या योगदान है ? 10
6. संगीत और साहित्य पर लेख लिखें। 10
7. उस्ताद 'फैय्यज खां' का जीवन-परिचय तथा योगदान लिखिए। 10
8. भारतीय संगीत में गुरू गोबिंद सिंह जी के योगदान के बारे में लिखिए। 10